

DŽON
SANDFORD

Pravila
VIŠE NE
važje

Preveo Vladimir Nikolić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

PREDGOVOR

Nije lako biti reporter posle četrdesete godine. Telo može da podnese, ali um počinje da propada. Petnaesto ubistvo, dvanaesta poplava, deveti tornado, stota saobraćajna nesreća s višestrukim žrtvama (ne izveštavamo o pojedinačnim smrtima poput „čovjek udario u banderu“), dvestota politička budalaština.

U nekom trenutku sve to postane rutina i dosada; ne izneveravate više samo čitaoce, već i sopstvenu etiku. Ne možete tek tako da napišete: bla-bla-truč dvoje mrtvih; zapravo, morate da obraćate pažnju. Zato što je to zaista važno. Morate da čitate predloge budžeta, gledate leševe, pričate s policajcima, dobijete procenu štete, nađete nove reči da opišete godišnji poljoprivredni sajam, najveće tovljeno svinjče, najponosniju kokoš. Ali odjednom shvatite da to više ne možete.

Jednom je mali tornado – ili je to možda bio samo olujni vetar, više ne mogu da se setim – napravio ršum u nekom gradiću u Viskonsinu i na okolnim farmama. Mene su poslali da napravim reportažu, pa sam pričao sa žrtvama, pitajući ih da li je vetar zvučao kao lokomotiva, tragajući za srećnim i neobičnim pričama, zapažajući sve veću rasprostranjenost ružičaste staklene vune po starim stvarima boje krema (mnogo te vune razletelo se kad su se kuće srušile), i na kraju sam završio na farmi vremešnog odgajivača krava muzara.

Štala se najvećim delom srušila, ili bolje rečeno urušila. Jedan deo pao je na veliku crno-belu kravu muzaru i polomio joj prednje noge. Trebalo je da je ubiju da se ne muči. Ležala je nasred dvorišta, u bolu, a krupne oči sugerisale su da zna šta joj se sprema. Sedokosi farmer, koji je osećao obavezu da joj prekrati muke, ispričao mi je to, a zatim seo na panj i gorko zaplakao jer je tu kravu smatrao starom prijateljicom.

To nisam mogao da podnesem i tad sam shvatio da se bližim kraju novinarskog puta. A onda se desio sledeći tornado. Oluja je pogodila jugozapadnu Minesotu, i čim sam čuo za to u redakciji, klisnuo sam na vrata. Znao sam da će me neki urednik tražiti i da će želeti da me pošalje na jednodnevni put da gledam srušene kuće, uplakanu decu, uništene živote, da bih posle pisao bla-bla-truč.

I sakrio sam se. Veoma loš stav za novinara.

Nisam želeo da prestanem da pišem, samo sam hteo da prestanem da osećam bol. Napisao sam roman koji se nije prodavao, ali sam na njemu mnogo naučio. Napisao sam esej o slikaru Džonu Stjuartu Inglu i objavio ga kao knjigu u sklopu velike retrospektive njegovog rada. Najveći deo knjige *The Eye and the Heart: Watercolors of John Stuart Ingle* sastojao se od reprodukcija njegovih slika, razume se, tako da to nije stvarno bila *moja* knjiga. Međutim, imala je tvrd povez, zaštitni omot i na koricama ime Džon Kamp (moje pravo ime).

Hmm. Beletristika.

Proveo sam dobar deo godine radeći medicinske reportaže i pretvorio to u još jednu dokumentarnu knjigu *Plastic Surgery: The Kindest Cut*. Ponovo sam odlučio da se oprobam u beletristici. Iz te odluke je proizišao najpre roman *The Fool's Run*, s herojem Kidom; a zatim i *Pravila lova*.

The Fool's Run sam pisao godinu dana, jer sam tad još pekao zanat. Ali kad pišete roman, izdavač nikako ne želi da čuje kako sada radite na razvoju likova, da ćete se kasnije pozabaviti zapletom, a da ćete tri knjige nakon toga pokušati sve to da povežete. On sve to želi odmah, u prvoj knjizi, ili doviđenja do sledećeg puta.

I tako sam ispekao zanat pišući *The Fool's Run*. Kad je prodala knjigu, cenjena Ester Njuberg, moj književni agent, rekla mi je u za nju tipičnom jednominutnom telefonskom razgovoru: „Verovatno bi ovako mogao da zarađuješ za život. Ali trebalo bi da pišeš veće knjige. Zaradio bi mnogo više para.“

Šta je veća knjiga? „Znaš već – s razvijenijim likovima, više pozadinske priče, više zapleta.“

Započeo sam da pišem *Pravila više ne važe* polovinom leta i poslao ih Ester na Dan zahvalnosti. Prodala ih je odmah tog produženog vikenda.

Moglo bi se reći da sam je manje-više napisao u transu. Pošto sam morao da radim da bih prehranio porodicu, po čitav dan sam jurcao kao reporter, a roman pisao noću. Hodao sam ulicama Sent Pola kao duh, ne prepoznajući prijatelje i poznate političare, nalećući na bandere. Nisam mogao ni kola da nađem u garaži. Nisam čuo kada mi se ljudi obraćaju; odlazio sam na političke skupove i tamo pravio beleške za knjigu.

Sve u toj knjizi potiče iz mog novinarskog iskustva. Ni sam ne znam koliko sam leševa video, niti koliko mesta zločina sam posetio, ali bilo ih je mnogo. Izveštavao sam sa stotinu suđenja, proveo sam nedelje u državnom zatvoru pričajući s ubicama, a najveći deo godine posmatrajući mnoštvo

Pravila više ne važe

raznovrsnih hirurških operacija, uključujući i hitne hirurške zahvate zbog povreda zadobijenih u kriminalnim aktivnostima.

Sve to sam stavio u knjigu.

Ništa od toga nije stvarno, naravno.

Policajci se ne ponašaju kao Lukas Davenport – dobili bi otkaz ili bi čak završili u zatvoru kad bi tako radili. Oni nisu bogati, ne voze poršee, većinu boli uvo za modu. Lukas Davenport je pak baš takav. Nema ničega boljeg, smatra on, od lepog novog odela. On je takav zato što je kombinacija pandura i filmske zvezde. Želeo sam da bude zvezda. Želeo sam da bude drugačiji. Želeo sam da bude opaki žestoki pandur, koji se dopada ženama.

Slušajte: veliki deo pisanja izlazi u eksploziji, iz srca i iskustva. Ali tu postoji i dosta proračunatosti. Želeo sam da se Lukas Davenport sviđi ljudima. A što se tiče uzbuđenja, kada sam morao da biram između uzbuđenja i realne policijske procedure, nisam oklevao da proceduru bacim kroz prozor.

Završivši, otkrio sam da se knjiga sviđa većini policajaca. U njoj je bilo dovoljno slojeva stvarnosti – uglavnom glupih detalja, one vrste glupih detalja koji čine tkivo života većine pozornika na ulici – koje su zdušno odobravali. Odlično!

Isto su reagovali i reporteri. Još bolje!

Kada sam napisao *Pravila više ne važe*, nijednom mi nije palo na pamet da će taj Lukas Davenport postati moja druga karijera. Mislio sam da će *Pravila više ne važe* biti samo jedna knjiga, i da će naredna biti, recimo, o agentkinji FBI-ja.

Još imam tu knjigu u glavi, ali nikad nisam stigao do nje. Davenport me je proveo kroz još petnaest romana, i to je bila vraški uzbudljiva vožnja.

I uživao sam u njoj, najvećim delom, iako sam usput doživeo i nekoliko neprijatnosti.

Ali napisaću ih još nekoliko, bar tako mislim.

Reklamni pano na krovu bacao je treperavu plavičastu svetlost kroz prozore apartmana. Svetlost se odbijala od stakla i nerđajućeg čelika: prazna prašnja kristalna vaza, zarezrač za olovke, mikrotalasna rerna, staklene tegle pune grafitnih olovaka, slikarskih četkica i krejona. Pepeljara puna novčića i spajalica. Tube s bojama. Noževi.

Muzički uređaj se nejasno video kao zbirka pravougaonih silueta na prozorskom simsu. Digitalni sat je u tišini odbrojavao crvene elektronske minute.

Besni Pas čekao je u mraku.

Čuo je sopstveno disanje. Osećao je kako mu znoj curi pod pazusima. Ukus večere u ustima. Bockanje na obrijanim preponama. Miris tela izabrane.

Nikad nije bio toliko živ kao u poslednjim trenucima dugog lova. Neki ljudi, kao što je njegov otac, sigurno su se tako osećali svakog minuta svakog sata: život na višoj ravni postojanja.

Besni Pas je posmatrao ulicu. Izabrana je bila umetnica. Imala je glatku kožu boje masline i smeđe oči, uspravne grudi i vitak struk. Živela je ilegalno u skladištu, kupala se kasno noću u zajedničkom kupatilu niz hodnik, krišom podgrevala jela u mikrotalasnoj rerni nakon što bi upravnik zgrade završio posao za taj dan i otišao kući. Spavala je na uzanom krevetu u sićušnoj ostavi, ispod raspeća u art deko stilu, uronjena u isparenja terpentina i lanenog ulja. Sad je bila u kupovini: nabavljala je gotova jela za mikrotalasnu. Ta mikrotalasna sranja će je svejedno ubiti ako ja to ne uradim, pomislio je. Verovatno joj činim uslugu. Nasmehio se.

Umetnica će mu biti treća žrtva u gradovima blizancima*, peta u životu.

Prva je bila rančerska cura, koja je jahala pašnjakom prema šumovitim krečnjačkim brdima istočnog Teksasa. Nosila je farmerice, crveno-belu kariranu košulju i kaubojske čizme. Sedela je uspravno u sedlu, jašući više

* Ovdje se misli konkretno na Mineapolis i Sent Pol, a gradovi blizanci su zapravo dva velika urbana centra koja s vremenom srastu tako da između njih više ne postoji jasna fizička granica. (Prim. kor.)

kolenima i glavom nego dizginima u šakama. Išla je pravo ka njemu, a plava kika joj je poskakivala.

Besni Pas je nosio remingtonku 700 ADL, kalibra 270 vinčester. Naslonio je podlakticu na truli panj i pogodio je s razdaljine od četrdeset metara. Hitac joj je probio grudnu kost i oduvao je s konja.

To je bilo drugačije ubistvo. Ona nije bila izabrana; sama je to tražila. Rekla je, tri godine pre ubistva, u njegovoj blizini, da su mu usne kao u gliste. Kao one gmizave crvene gliste ispod rečnog kamenja. Kazala je to u hodniku njihove srednje škole, u krugu drugarica. Nekoliko njih je bacilo pogled preko ramena prema Besnom Psu, koji je stajao pet metara dalje, sam, kao i uvek, stavljajući knjige na gornju policu ormarića. Nije ničim pokazao da ju je čuo. Bio je veoma dobar u skrivanju, čak i u najmlađim danima, premda curu s ranča svejedno nije bilo briga. Besni Pas je bio niko i ništa.

Međutim, platila je za to brbljanje. Tri godine je čuvao njen komentar u grudima, znajući da će njegovo vreme kad-tad doći. I došlo je. Pala je s konja kao kamen, mrtva, pogođena lovačkim dumdum metkom s bakarnom košuljicom.

Besni Pas je lagano otrčao kroz šumu pa niskim terenom močvarne prerije. Bacio je pušku u zarđali metalni odvodni kanal na mestu gde se drum dodirivao s močvarom. Cev će zbuniti svaki detektor za metal u potrazi za oružjem, mada on nije ni očekivao potragu – u toku je bila sezona lova na jelene i šume su bile prepune amatera iz gradova, naoružanih do zuba i spremnih za ubijanje. Sezona lova, skrovište za pušku – sve to bilo je isplanirano unapred. Čak i kao brucoš, Besni Pas je bio pedantni planer.

Otišao je i na njenu sahranu. Lice joj je bilo netaknuto i gornja polovina mrtvačkog sanduka ostavljena je otvorena. Seo je najbliže što je mogao, u tamnom odelu, posmatrao njeno lice i osećao kako ga ispunjava moć. Žalio je samo zbog toga što ona nije znala da smrt dolazi, što nije mogla lagano da pati; zato što nije imao vremena da uživa u njenom bolu.

Drugo ubistvo bilo je prvo zaista izabrane, mada ga on više nije smatrao činom zrelosti. To je bio više... eksperiment? Da. U drugom ubistvu ispravio je sve nedostatke iz prvog.

Bila je kurva. Sredio ju je tokom prolećnog raspusta na drugoj, toj križnoj godini pravnog fakulteta. Potreba je već odavno bila prisutna u njemu, mislio je. Intelktualni pritisak pravnog fakulteta dodatno ju je uvećao. I tako je, jedne prohladne noći u Dalasu, nožem obezbedio privremeni predah od te potrebe, bledim telom siromašne belkinje iz Misisipija, koja je došla u veliki grad u potrazi za srećom.

Pravila više ne važe

Smrt devojke s ranča prežaljena je kao nesrećan slučaj u lovu. Njeni roditelji su izvesno vreme tugovali, a zatim se usmerili na nešto drugo. Dve godine kasnije, Besni Pas je video devojčinu majku kako se smeje ispred koncertne dvorane.

Dalaski panduri takođe su brzo zatvorili slučaj egzekucije kurve kao uobičajeno ulično ubistvo povezano s drogom. U njenoj tašnici našli su kutiju bensedina, i to im je bilo dovoljno. Imali su samo njeno ulično ime. Sahranili su je na sirotinjskom groblju s tim imenom, pogrešnim, na majušnoj metalnoj ploči koja je jedina obeležavala grob. Nikad nije doživela šesnaesti rođendan.

Ta dva ubistva bila su zadovoljavajuća, ali ne u potpunosti proračunata. Ubistva u gradovima blizancima bila su drugačija. Bila su planirana do tančina, a taktika se zasnivala na profesionalnom pregledu desetak policijskih istraga ubistava.

Besni Pas je bio inteligentan. Bio je i član Advokatske komore. Osmislilo je pravila.

Nikad ne ubijaj nekoga koga poznaješ.

Nikad nemoj imati motiv.

Nikad nemoj slediti neki obrazac.

Nikad ne čuvaj oružje nakon što ga upotrebiš.

Zaštiti se od nasumičnog otkrivanja.

Pazi da ne ostaviš materijalne dokaze.

Bilo ih je još. Njihovo definisanje postalo je deo izazova.

Bio je lud, razume se. Znao je i on to.

U najboljem od svih svetova više bi voleo da bude duševno zdrav. Ludilo je sa sobom donosilo pozamašnu količinu stresa. Sada je pio pilule, crne za visoki pritisak, crvenkasto-braonkaste za spavanje. Više bi voleo da je duševno zdrav, ali svi moramo da igramo kartama koje su nam podeljene. Njegov otac je tako govorio. To je odlika muškarca.

Dakle, bio je lud.

Ali ne sasvim, kao što je to mislila policija.

Vezivao je, silovao i ubijao žene.

Policija ga je smatrala seksualnim manijakom. Hladnokrvnim manijakom. On pak nije žurio sa silovanjima i ubistvima. Verovali su da razgovara sa žrtvama, da im se ruga. Obazrivo je koristio kondome. Lubrikovane

kondome. Obdukcija prve dve žrtve u gradovima blizancima otkrila je u vaginalnom sekretu tragove lubrikanta. Pošto panduri nikad nisu pronašli kondome, pretpostavili su da ih je poneo sa sobom.

Konsultovali su se sa psihijatrima, unajmljivali su ih da sastave psihološki profil ubice, verovali su da se Besni Pas *plaši* žena. To je verovatno posledica detinjstva provedenog s dominantnom majkom, tvrdili su oni, majkom koja je naizmenično bila i tiranka i puna ljubavi, sa seksualnim konotacijama. Besni Pas se verovatno plaši side, i moguće je – a pričali su o beskonačnim mogućnostima – da je, u suštini, homoseksualac.

Moguće je, kazali su, da će *uraditi nešto* sa spermom koju je sačuvao u kondomima. Kad su psihijatri to rekli, panduri su se zgledali. Uradite nešto? Šta će uraditi? Napraviće sladoled? Šta?

Međutim, psihijatri su grešili. U to u svemu.

Nije se rugao žrtvama, već ih je tešio; pomagao im je da *učestvuju*. Nije upotrebljavao kondome prvenstveno da se zaštiti od bolesti, već da se zaštiti od policije. Sperma je dokaz koji medicinski istražitelji pažljivo uzimaju, pregledaju i identifikuju. Besni Pas je znao za slučaj kad je neku ženu napao, silovao i ubio jedan od dvojice prosjaka. Obojica su optuživala onog drugog, a identifikacija sperme bila je od ključnog značaja za otkrivanje ubice.

Besni Pas nije čuvao kondome. Nije *ništa radio* s njima. Bacao ih je, zajedno s dokaznim sadržajem, u klozetske šolje svojih žrtava.

I majka mu nije bila tiranin.

Bila je mala i nesrećna tamnokosa žena, koja je leti nosila šarene pamučne haljine i slamnate šešire širokog oboda. Umrla je dok je bio u osnovnoj školi. Jedva da je mogao da se seti kako je izgledala, premda je jednom, dok je dokono razgledao porodične kutije, pronašao svežanj pisama adresiranih na njegovog oca i uvezanih ukrasnom trakom. Ne znajući sasvim zašto, omirisao je kovertu i preplavio ga je slabašan zaostali majčin miris, nalik na stare peteljke divljih ruža i sećanja na ljiljane.

Ali ona je bila ništavna.

Nikad nije ništa doprinela. Nikad nije ništa osvojila. Nije ništa radila. Bila je teret oca. I za oca i za njegove fascinantne igre, bila je breme. Setio se kako se otac jednom izvikao na nju: *Radim, radim, a ti ćeš se držati podalje od ove sobe dok radim, moram da se koncentrišem, a ne mogu ako stalno ulaziš ovamo i cviliš, cviliš...* Ah te fascinantne igre u sudnicama i zatvorima.

Besni Pas nije bio ni homoseksualac. Privlačile su ga isključivo žene. To je bilo jedino što definiše muškarca, da može ono da radi sa ženama. Žudeo je za njima. Posmatrajući kako umiru, osećao je kako eksplodira u eteričnom trenutku.

U trenucima samoispitivanja, Besni Pas je kopao po svojoj psihi, tražeći začetke ludila. Zaključio je da nije nastalo odjednom, već da je *izraslo*. Sećao se svih onih usamljenih nedelja izolacije na ranču s majkom, dok je njegov otac igrao svoje igre u Dalasu. Besni Pas se igrao očevom lovačkom puškom, gađajući mrmote. Kad bi pogodio nekog mrmota u pravo mesto, u zadnje noge, životinja bi se batrgala, skičala i pokušavala da se vrati u jazbinu, vukući se na prednjim šapama.

Svi ostali mrmoti iz susednih rupa stali bi na hrpice iskopane iz jazbina i posmatrali. Onda bi ustrelio drugog, a to bi izvelo još njih, a zatim i trećeg, sve dok cela kolonija ne bi gledala kako pola tuceta ranjenih mrmota pokušava da se odvuče nazad u rupe.

Ranio bi šest ili sedam, pucajući iz ležećeg položaja, a zatim bi ustao, otišao do njihovih jazbina i dokusurio ih džepnim nožićem. Ponekad ih je drao žive, skidajući im kožu dok su mu se batrgali u rukama. Posle nekog vremena počeo je da niže njihove uši na uzicu, čuvajući tu jezivu kolekciju trofeja na tavanu šupe za alat. Na kraju jednog leta imao je preko trista ušiju.

Prvi orgazam u mladosti doživeo je ležeći potrbuške na ivici pašnjaka i gađajući mrmote. Dugi grč ličio mu je na smrt. Posle je otkopčao farmerice i skinuo gaće, da pogleda vlažne mrlje od sperme, pa kazao sebi: „Boga ti, to je to... boga ti, to je to.“ Govorio je to iznova i iznova, a posle toga, strast mu je dolazila znatno češće dok je lovio glodare po ranču.

Pretpostavimo, mislio je, da je bilo drugačije. Pretpostavimo da je imao drugare za igru, i drugarice, i da su otišli da se igraju doktora u nekoj šupi. *Pokaži mi pišu, a ja ću tebi pokazati moju...* Da li bi sve ispalo drugačije? Nije to znao. Kada je napunio četrnaest, bilo je prekasno. Njegov um se preobrazio.

Neka devojka živela je kilometar i po dalje niz drum. Bila je pet ili šest godina starija od njega. Čerka pravog rančera. Jednom je projezdila na plastu sena, koji je njena majka vukla traktorom. Devojka je nosila znojem natopljenu majicu, koja je ocrtavala bradavice ukrućene ispod štrokave tkanine. Besni Pas je imao četrnaest godina i osetio je komešanje moćne požude, pa je naglas izgovorio: „Voleću je i ubiću je.“

Bio je lud.

Dok je bio na pravnom fakultetu, čitao je o drugim ljudima kao što je on, opčinjen spoznajom da je ipak deo zajednice. Mislio je o tome kao o zajednici, o muškarcima koji su spoznali to moćno ushićenje ejakulacije i smrti.

Ali tu nije reč samo o ubistvima. Ne više. Sada je tu bilo prisutno i intelektualno uzbuđenje.

Besni Pas je oduvek voleo igre. Igre koje je igrao i njegov otac, igre što je igrao sam u radnoj sobi. Fantazije, igre uloga. Bio je dobar i u šahu. Tri godine zaredom pobeđivao je na srednjoškolskom turniru, premda je van takmičenja retko kad igrao protiv drugih.

Međutim, postojale su bolje igre. Igre poput onih koje je igrao njegov otac. Ali čak je i njegov otac bio surogat pravog igrača, tog drugog čoveka za stolom, optuženika. Pravi igrači bili su optuženici i panduri. Besni Pas je znao da nikad neće postati pandur. Ali je i dalje mogao da bude igrač.

A sada se, u dvadeset sedmoj godini života, približavao svojoj sudbini. Igrao je i ubijao je, a čitavo telo mu je pevalo od radosti tog čina.

Najuzvišenija igra. S najvišim ulozima.

Kladio se u život da ga ne mogu uhvatiti. A nagrade su bili životi žena, kao žetoni za poker. Muškarci uvek igraju za žene; to je bila njegova teorija. Žene su dobitak u svim najboljim igrama.

Panduri, razume se, nisu bili zainteresovani za igru. Panduri su bili do- zlaboga dosadni.

Kako bi im pomogao da shvate ideju igre, sa svakim ubistvom ostavljao je po jedno pravilo. Reči pažljivo isečene iz novina, kratku frazu zalepljenu selotejpom na list iscepljen iz beležnice. Za prva ubistva u gradovima bli- zancima bilo je pravilo: *Nikad ne ubijaj nekoga koga poznaješ.*

To ih je strašno zbunjivalo. Stavljaio je list papira na grudi žrtve kako ne bi bilo ni najmanje sumnje u to ko ga je tu ostavio. Skoro kao uzgredna šala, potpisivao se: *Besni Pas.*

Iako su sigurno bili veoma zabrinuti, panduri su sprečili da priča o pra- vilima dospe u novine. Besni Pas je žudeo za pažnjom štampe. Čeznuo je da gleda kako kolege pravnici s pažnjom prate tok istrage u dnevnim listo- vima. Da zna da se njemu obraćaju, da pričaju o njemu, nikad ne znajući da je on taj.

To ga je uzbuđivalo. Ovo treće ubistvo trebalo bi da odradi posao. Pan- duri nisu mogli doveka da sprečavaju objavljivanje priče. Policijske stanice su obično bušne kao rešeta. Iznenadilo ga je što su uopšte uspeli da to i ovoliko dugo drže u tajnosti.

Ovo treće ubistvo će dobiti pravilo: *Nikad nemoj slediti neki obrazac.* Ostaviće list hartije na razboju.

To je bila protivrečnost, razume se. Besni Pas je bio intelektualac i ra- zmišljao je o tome. Bio je toliko pažljiv da se to graničilo s fanatizmom: ne ostavlja nikakve tragove. Ipak, namerno ih je ostavljao. Policija i njeni

psihijatri mogli bi da zaključče nešto o njemu na osnovu njegovog odabira reči. Na osnovu toga smišlja pravila. Na osnovu poriva da se igra.

Ali tu nije bilo pomoći.

Da su bila važna samo *ubistva*, nimalo nije sumnjao u to da je mogao to da uradi i izvuče se bez ikakvog traga. Dalas je to pokazao. Mogao je tako da ih pobije na desetine. Na stotine. Može da odleti u Los Anđeles, kupi nož u nekom diskontu, ubije prvu kurvu i vrati se nazad te iste noći. Drugi grad svake sedmice. Nikad ga ne bi uhvatili. Nikad ne bi čak *ni znali* da je to delo serijskog ubice.

Ta ideja bila je primamljiva, ali je, na kraju, bila i intelektualno sterilna. Razvijao se. Želeo je da se *takmiči*. To mu je bilo neophodno.

Besni Pas je zavrteo glavom u mraku i pogledao s visokog prozora. Kola su prolazila mokrom ulicom. Tiha tutnjava dopirala je s Međudržavnog auto-puta 94 dva kvarta dalje ka severu. Niko nije išao peške. Niko nije nosio kese s namirnicama.

Čekao je, šetkajući se tamo-amo pored prozora, i posmatrao ulicu. Osam minuta, deset minuta. Napetost je rasla u njemu, pulsiranje, pritisak. Gde je? Potrebna mu je.

Onda ju je ugledao kako prelazi ulicu dok joj se tamna kosa vijori na žućkastom uličnom svetlu. Bila je sama i nosila je kesu s namirnicama. Kad je nestala s vidika direktno ispod prozora, otišao je do centralnog stuba i stao uz njega.

Nosio je farmerice, crnu majicu kratkih rukava, hirurške rukavice od lateksa i plavu svilenu masku za skijanje. Kad bude vezana za krevet, a on se skine, videće da je njen napadač obrijan: međunožje mu je bilo lišeno stidnih dlačica kao kod petogodišnjaka. Naravno, ne zato što je bio nastran, premda je osećaj bio... *zanimljiv*. Ali video je slučaj kad su forenzičari iz ženine vagine izvadili pola tuceta stidnih dlačica i uporedili ih s uzorcima u bazi. Posle su lako dobili nalogom za pretres. Lep detalj. Čvrsto kao stena na sudu.

Zadrhtao je. Bilo je prohladno. Zažalio je što nije obukao jaknu. Kad je izašao iz stana, bilo je dvadeset četiri stepena. Mora da je zahladilo za celih deset stepeni otkako je pao mrak. Prokleta Minesota!

Besni Pas nije bio krupan niti naročito sportski građen. Nakratko je tokom puberteta mislio o sebi kao o vitkom, iako ga je njegov otac okarakterisao kao sitnog. Sada je, morao je to priznati pred ogledalom, malo podbuo. Visok 178 centimetara, s riđom kovrdžavom kosom, začecima duplog podbratka, sve većim stomačićem... s usnama nalik na crvene gliste...

Teretni lift bio je star. Zastenjao je jednom, dva puta, pa krenuo. Besni Pas je proverio opremu: higijenski uložak, koji će upotrebiti da ženi zapuši usta, bio mu je u desnom džepu. Lepljiva traka, kojom će joj oblepiti usta, bila je u levom. Pištolj mu je bio zadenut za kaiš, ispod majice. Pištolj je bio mali i ružan: smit i veson model 15. Kupio ga je od nekog samrtnika. Kad ga je ponudio na prodaju, rekao je da ga je njegova supruga želela za zaštitu. Zamolio je Besnog Psa da ne pominje nikome da ga je kupio. To će biti njihova mala tajna.

A to je bilo savršeno. Niko nije znao da ima pištolj. Ako ikad bude morao da ga upotrebi, oružju neće moći da se uđe u trag, ili će trag odvesti do mrtvaca.

Izvadio je pištolj i preslišao se: zgrabiti, nabiti pištolj u facu, gurnuti na pod, mlatnuti pištoljem, kleknuti na leđa, povući glavu unazad, strpati uložak u usta, zatim lepljiva traka, odvući u krevet, vezati ruke za uzglavlje, noge za dno kreveta.

Onda se opustiti i preći na nož.

Lift je stao i vrata su se otvorila. Stomak mu se zgrčio, poznati osećaj. Čak prijatan. Koraci. Ključ u bravi. Srce mu je tuklo kao ludo. Otvaranje vrata. Svetla. Zatvaranje vrata. Pištolj mu je bio vreo u šaci, stisak grub. Žena je prošla pored...

Besni Pas je iskočio iz skrovišta.

U deliću sekunde proverio je da li je sama.

Zgrabio ju je i prislonio joj pištolj na čelo.

Papirna kesica namirnicama je pukla, crveno-bele konzerve supe *Kembel* začangrljale su po drvenom podu kao kockice, a bež-crveni paketi instant pilećih krilaca i lazanja za mikrotalasnu zakrckali su pod stopalima.

„Vrisni“, kazao joj je najgrubljim glasom, pažljivo uvežbanim pomoću diktafona, „i ubiću te!“

Neočekivano, žena se opustila i on se nehotice opustio s njom. Delić sekunde kasnije, njena štikla mu se zarila u stopalo. Bol je bio nepodnošljiv, a kad je otvorio usta da vrisne, okrenula se u njegovom naručju, ignorišući pištolj.

„Aaaaiiiii!“ , zavrištala je napola iz straha.

Vreme je za njih bukvalno prestalo da teče, a sekunde su se rasparčale u minute. Besni Pas je gledao kako se njena ruka podiže i pomislio da i ona ima pištolj, a onda je osetio kako mu se ruka u kojoj drži pištolj pomera dalje od njenog tela, u pogrešnom smeru, i pomislio: „Ne!“ U sledećoj

kristalnoj krhotini vremena shvatio je da ona ne drži pištolj, već tanki srebrnkasti cilindar.

Naprskala mu je biber-sprej u lice, a vreme se naprasno suludo ubrzalo. Vrisnuo je i pokušao da je udari pištoljem, ali je onda shvatio da mu je ispao. Zamahnuo je drugom rukom i, više pukom srećom nego veštinom, pogodio je u vilicu. Pala je i zakotrljala se.

Besni Pas je potražio pištolj, poluslep, rukama se držeći za lice, a pluća mu nisu radila kao što bi trebalo – zapravo, bio je astmatičar, a biber-sprej je dobro natopio skijašku masku. Žena se opet zakotrljala i ustala, držeći biber-sprej i vrišteći:

„Seronjo, seronjo...“

Pokušao je da je šutne, ali je promašio, a ona ga je opet isprskala. Zatim je uspeo da je šutne, ona se zateturala, ali je opet podigla sprej, a on nije mogao da nađe pištolj. Ponovo je pokušao da je šutne. Opet pukom srećom, pogodio ju je u ruku u kojoj je držala sprej i mala limenka odletela je u vazduh. Krv joj se slivala niz čelo iz posekotine gde ju je zakačila mušica pištolja, preko očiju, pa u usta, i bila joj je na zubima, a ona je i dalje vrištala:

„Seronjo, seronjo...“

Pre nego što je mogao da nastavi napad, dograbila je sjajnu cev od nerđajućeg čelika i zamahnula prema njemu kao neko ko je aktivno trenirao softbol. Odbio je njen napad i ustuknuo, i dalje tražeći pištolj, ali nigde ga nije bilo, a ona se približavala. Besni Pas je reagovao kako je i istrenirao sebe da reaguje.

Okreni se i beži!

Potrčao je, ali ona je jurnula za njim i još jednom ga opalila po leđima. Malo se zateturao, okrenuo se i zakačio je po vilici bridom dlana. Bio je to slab i nedelotvoran direkt, ali ona je ipak ustuknula, međutim, brzo je ponovo nasrnula na njega, otvorenih usta, iskeženih zuba, prskajući ga pljuvačkom i krvlju dok je vrištala. Izleteo je na vrata i zalupio ih za sobom.

„... seronjo...“

Niz hodnik do stepeništa gotovo da se ugušio ispod maske. Nije ga više progonila, ostala je da stoji pored zatvorenih vrata, vrišteći najkreativijim glasom koji je ikad čuo. Vrata su se malo odškrinula, a on je nastavio da slepo tetura niz stepenice. Skinuo je masku u podnožju stepeništa, strpao je u džep i izašao na ulicu.

Polako, pomislio je. Šetaj smireno.

Bilo je hladno. Jebena Minesota! Avgust je, a smrzava se. I dalje je čuo ženino vrištanje. Isprva slabašno, a potom glasnije. Kučka je otvorila prozor. Panduri su bili na drugoj strani ulice. Besni Pas se pogrbio i ubrzao korak

Džon Sandford

prema kolima, ušao u njih i odvezao se. Tek na pola puta do Mineapolisa, još u zagrljaju smrtnog straha, a tresući se od hladnoće, setio se da kola imaju grejanje pa ga je uključio.

Tek je u Mineapolisu shvatio da je povređen. Prokleta cev. Ostaće mi velike modrice, pomislio je, na ramenima i leđima. Kučka. Pištolj ne bi trebalo da bude problem, pošto mu se nije moglo ući u trag.

Hriste, ala je bolelo!

Prodavac je bio zabarikadiran iza zidina porno-časopisa. Cigarete, čokoladice, celofanske kesice s kuglicama od sira, tortilja-čipsom i čvarcima i drugi karcinogeni štitili su mu bok. Pored kase je stajao obrtni stalak s belim bedževima; na svakom bedžu bila je poruka osmišljena da reflektuje egzistencijalni stav svakog kupca. Najbolje se prodavao: *Spasite kitove – ulovite debelu ribu*. Baš kao i: *Nema više gospodina Finog – na kolena, kučko!*

Prodavac nije gledao u bedževe. Bio je umoran od njih. Zurio je kroz izlog upljuvan mušicama i odmahivao glavom.

Lukas Davenport se pojavio iz dubine prodavnice s novinama *Dejli rej-sing form* i stavio dva dolara i dvanaest centi na pult.

„Jebeni klinici!“ reče prodavac nikome određenom, kriveći vrat kako bi video dalje niz ulicu. Čuo je zveket Lukasovog novca na pultu i okrenuo se. Njegovo lice nalik na baseta pokušalo je da se osmehne, ali umesto toga, uspelo je samo da se nabora. „Kako ide?“, zašištao je.

„Šta se dešava?“ upitao je Lukas gledajući mimo prodavca na ulicu.

„Par klinaca na skejtboardovima.“ Prodavac je imao emfizem i njegova začepljena pluća mogla su da izbace samo kratke rečenice. „Voze se iza busa.“ Soptaj. „Ako nalete na šaht...“ Udisaj. „Mrtvi su.“

Lukas je ponovo bacio pogled. Na ulici nije bilo nijednog klinca.

„Ma otišli su već“, izgovori mrzovoljno prodavac. Uzeo je *Rejsing form* i pročitao prvi pasus uvodnog članka. „Jesi li bacio pogled na sto za rasprodaju?“ Soptaj. „Neki tip doneo je neke pesme.“ Izgovorio je to kao *besne*.

„Stvarno?“ Lukas je otišao do kraja pulta i bacio pogled na gomilu polovnih knjiga na stolu. Zbijenu između dva pregleda književnosti XX veka u tvrdom povezu, našao je, na svoje oduševljenje, tanku knjižicu poezije Emili Dikinson u mekom povezu. Lukas nikad nije išao u lov na poeziju; nikad nije kupovao ništa novo. Čekao je da slučajno pronade, a iznenađujuće često i jeste, napuštene pesme zbijene između zbirki tekstova o termo-električnom inženjerstvu ili biohemiji.

Ova Emili Dikinson koštala je dolar kada ju je 1958. izdala malo poznata izdavačka kuća na Šestoj aveniji u Njujorku. Trideset godina kasnije, koštala je osamdeset centi u knjižari na Univerzitetskoj aveniji u Sent Polu.

„Pa, šta kažeš za ovog konja?“ Grgot. „Ovog Vobašo Ratnika?“ Prodavac je kucnuo prstom po *Rejsing formu*. „Odgajen u Minesoti.“

„To i ja mislim“, reče Lukas.

„Šta?“

„Pa odgajen u Minesoti. Bolje da ga liferuju u fabriku hrane za kućne ljubimce. Naravno, tu postoji i vedrija strana...“

Prodavac je samo čekao. Nije imao daha za domišljat odgovor.

„Ako Vobašo Ratnik dobije status favorita“, reče Lukas, „to će podići kvotu pobjedniku.“

„A to je...“

„Probaj Sunašce ili Cvonjka. Nema garancija, ali statistika deluje besprekorno.“ Lukas je preko pulta gurnuo knjigu Emili Dickinson s nalepljenom cenom od osamdeset centi plus pet centi PDV. „Sačekaj da izađem iz radnje pre nego što pozoveš kladioničara, važi? Ne želim da me uhapse zbog prodaja dojava za kladenje.“

„Kako god kažeš.“ Udisaj. „Poručniče“, završi prodavac. Čupnuo je čuperak kose na čelu.

Lukas je odneo Emili Dickinson nazad u Mineapolis i parkirao se u javnoj garaži preko puta Skupštine grada. Zaobišao je odvratnu staru hrpu ljubičaste boje, prešao još jednu ulicu, prošao mimo pravougaonog bazena, pa ušao u Upravni centar Okruga Henepin. Spustio se liftom u kafeteriju, kupio crvenu jabuku iz automata, pa se vratio gore i izašao iz zgrade na travnjak. Seo je na travu između belih breza na toplom avgustovskom suncu, pa počeo da jede jabuku i čita:

Ali niko me ne pokrenu – sve dok Plima

Do proste mi cipele ne dođe –

I do Kecelje – i Pojasa

I midera mog – takođe –

Hteo me je progutati –

Celu, ko Rosnu kap što prođe

Niz rukav maslačka –

*Potom – i ja krenuh – takođe –**

* Emili Dickinson: *Ustala sam rano – Povala svog psa*, u prevodu Aleksandra Šurbatovića. Iz zbirke *Ja sam niko! A ti, ko si?*, Beograd, Mali vrt, 2016. (Prim. prev.)